

BETONG ROSORNA

och bedragaren

OLOV SVEDELID

BETONG ROSORNA

och bedragaren

OLOV SVEDELID

The book cover features a dark, atmospheric scene with two young men in a stone-walled tunnel. The man in the foreground is wearing a dark hoodie and looking back over his shoulder with a concerned expression. The man behind him has a more intense, angry look. The background shows stone steps and walls, creating a sense of a hidden or underground location.

Olov Svedelid

Betongrosorna och bedragaren

SAGA Egmont

Betongrosorna och bedragaren

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1988, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726411201

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

1

Tord kilade ner för den långa stentrappan mot centrum, och när han kommit halvvägs tyckte han att någon ropade på honom uppifrån. Han vände sig om och såg inte mannen som kom nerifrån och törnade rakt in i honom. Mannen var mitt i ett steg och tappade balansen, släppte de två tunga kassarna och fäktade vilt med armarna men vägde över och snubblade baklänges ner i trappan. Han grymtade till av smärta då han slog ryggen i, och sedan blev han liggande alldeles stilla. Tord kände hjärtat skena i bröstet. Var mannen död?

Han hukade bredvid honom och suckade av lättnad då han såg att mannen drog sina smala läppar till ett stön. Mannen var omkring trettio år och var kraftigt byggd. Håret var svart och kortklippt och han bar mörka solglasögon trots att himlen var mulen. Mödosamt satte han sig upp och kände med händerna utmed rygg och nacke.

- Förlåt, sa Tord. Det var mitt fel.

Mannen vände sig mot honom som om han upptäckte honom först nu. Han rynkade pannan och från strupen kom ett dovt morrande, som från en instängd och ilsken hund.

- Det här ska du få för! sa han och drog ner mungiporna så att de två vita tandraderna syntes.

Det såg ut som om han ville bitas.

- Det var inte meningen, fortsatte Tord. Jag såg dig inte, och jag tyckte att det var nån som...

- Jag kunde ha slagit ihjäl mig!

- Gör det ont?

Mannen stirrade på Tord bakom de mörka glasögonen.

- Ont? Först försöker den lilla ödlan slå ihjäl mig och sen undrar han om det gör ont! Jag ska nog visa dig vad som gör ont!

Han sköt ut en stor näve och grabbade tag om Tords jacka och höll honom i ett järngrepp. Samtidigt reste han sig och gungade lite för att känna att alla ben i kroppen lydde honom. Omilt släpade han med sig Tord till kassarna som låg slängda i trappan. Han tittade ner i dem och plockade bland innehållet med den lediga handen.

- Trasigt. Sönder. Tolv öl åt helsike. Och äggen.

Han höll upp handen och visade gulsmetiga fingrar.

- Tio ägg krossade.

- Jag är ledsen. Får jag betala för det som gått sönder?

Mannen skakade Tord så att tänderna skallrade.

- Betala? Du ska nog få betala! Mig har ingen omkull ostraffat. Du ska få lära dig vem du har att göra med!

Mannen verkade oresonlig och ifrån sig av ilska, men det var inget vanligt uppblossande ursinne utan något farligare. En blåsvart åder blev synlig i hans panna och där dunkade blodet märkbart, halsen var så stel att musklerna liknade spända, tunna rep och kinderna hade vitnat. Tord förstod att det inte skulle gå att övertyga honom om att det bara var ett misstag. Mannen skulle inte bli nöjd förrän han handgripligt och hårt hämnats, och med tanke på att mannen verkade mycket stark kunde det gå illa. Han skakade honom igen och ursinnet bara växte och rösten blev till ett bölande.

- Jag ska krossa dig som ölen!

Han lyfte handen för att slå till och Tord pekade bakom honom och skrek:

- Hallå, polisen! Hjälp!

Mannen vände sig instinktivt om och blicken irrade efter den förmodade polismannen. Den ena kassen stod öppen

och Tord böjde sig snabbt ner så mycket som greppet i jackan tillät. Äggen var köpta lösa i påse och det bruna papperet var uppblött och kladdigt. Tord hade bara någon sekund på sig innan mannen skulle förstå att de var alldeles ensamma i trappan och att skriket på polisen var en bluff. Han fattade om påsen och slungade den med all kraft mot mannens ansikte. Påsen sprack genast och solglasögonen täcktes omedelbart av äggula. Mannen blev så överraskad att greppet lossnade, och Tord ryckte sig loss och snodde runt honom och pilade ner för trappan.

Efter sig hörde han ett tjut som inte lät som om det kom från en människa, men han stannade inte för att titta efter. Han kom ner till den stora centrumplattan, sprang runt hörnet till en butiksrad och vidare över ett mindre torg och in i den tvåvåningsfastighet som bildade Tinglunda inomhuscentrum. Där var som vanligt en hel del människor och Tord blandade sig med dem och kikade försiktigt ut genom ett av de stora glasfönstren.

Efter en stund såg han mannen planlöst irra omkring på jakt efter honom. Han hade nödtorftigt torkat av sig det mesta av äggsmeten, men han hade gula kletfläckar i ansiktet och på den blå jackan, och det var svårt att förstå hur han kunde se genom glasögonen. Huvudet var framkört mellan höjda axlar och hela kroppen vittnade om ett ursinne som tycktes nära att spränga honom. Så småningom bestämde han sig för att leta någon annanstans och stegade tungt därifrån.

Tord fortsatte till Larssons Livs, där hans mamma arbetade halvtid, och som vanligt tog föreståndaren Gustafsson emot honom med fryntlig hjärtlighet som inte var spelad. Gustafsson tyckte om alla människor. Tords pappa brukade säga att han skulle ha passat som lanthandlare med blyertspennan bakom örat.

- Men är det inte unge herr Granholm som gör butiken den äran? Tänker du köpa oxfilé och anrätta själv för att glädja dina gamla föräldrar?

- Det där hörde jag! inföll Tords mamma skrattande. Än så länge kan hans morsgumma laga till bräckkorven. Så snålt som du betalar kan vi inte ha råd med oxfilé.

Gustafsson tog sig för hjärtat och stönade.

- Aj, den kulan visste var den tog!

Han störtade vidare för att hjälpa en kund i valet mellan olika ärtsoppsburkar. Tords mamma sysslade med olika saker i affären. Ibland satt hon i kassan men hon var också på kontoret och klarade beställningarna och då och då skötte hon varukontrollen. Gustafsson sa att hon var outhärlig, och även om det kanske var lite skoj det också så visste Tord att hon tyckte om att höra det.

- Du får tala om för pappa att jag blir lite sen ikväll, sa hon. Vi måste inventera. Det finns färdig mat i frysen som bara är att tina upp. Portionsförpackningar med sjömansbiff, om det passar.

- Det blir fint, svarade Tord.

Han var ganska ointresserad av mat. Det enda han egentligen tyckte var att den inte skulle smaka som i skolbespisningen. Mamma fick en rynka mellan ögonbrynen och sa fundersamt:

- Apropå gamla människor... Du har ju träffat fru Krantz? Hon är stamkund här och du bar hem varor till henne en gång när hon var lite skraltig. Hon bor på Jupitergatan.

Tord mindes en smal, vithårig dam med guldfattade glasögon och milda, klara ögon som gav ett barnsligt uttryck, trots att hon var så gammal. Han hade fått intrycket att hon var skraltig för det mesta.

- Vad är det med henne?

- Hon har alltid betalat kontant, som alla andra nu för tiden, men i dag frågade hon om hon kunde få kredit tills

hon fick pensionen. Jag kunde se att hon skämdes väldigt och det är klart att hon fick vänta med betalningen. Hon berättade en konstig sak... Hallå där!

Hon sprang mot två grabbar i tioårsåldern som stoppade fickorna fulla av godis. De var för kvicka för henne och kilade som små råttor mellan folk och sedan ut genom en av kassorna. Röd i ansiktet av ilska kom hon tillbaka och munnen var som ett streck.

- Förbaskade drumlar! fräste hon. Får man tag på nån så flinar han bara så att truten går från öra till öra och talar om för mig att dom är minderåriga och inte kan straffas. Man kan undra vad dom har för sorts föräldrar! Tjyvstrykrar utan like.

- Jaha, svarade Tord, som hade hört det många gånger förr.

Att smågrabbar snattade i centrats butiker var så mycket vardagsmat att det inte gick att engagera sig i det. Tord tänkte ibland att lite fick butiksägarna skylla sig själva som skyltade så öppet och lockande att frestelserna kunde bli för stora.

- Vad var det för konstigt med fru Krantz?

- Vad sa du? Jaså, fru Krantz. Jo, hon och hennes man hade fått betala åttahundrafemtio kronor för att få komma med i pensionärsregistret. Annars hade det funnits risk för att dom inte skulle få nån pension. Jag tycker det låter mystiskt. Inte ska man väl behöva betala för att få sina intjänade pengar.

- Vem betalade hon till då?

- Hon sa något om statliga kontrollstyrelsen. Men det ska jag inte lägga mig i. Jag har nog av små fula drumlar som springer här och norpar snask.

Han fick en plastkasse med varor att ta hem, men eftersom ingenting behövde in i kylskåpet så fortsatte han till Betong-Rosornas högkvarter, en före detta hobbylokal

som de fick disponera av byggbolaget som inte visste vad det skulle göra av den annars. Efter många misslyckade försök att åstadkomma gemensamma aktiviteter bland hyresgästerna hade byggbolaget blivit rädd att haschare och ännu värre figurer skulle ockupea lokalen, och de hade varit tacksamma när gänget erbjudit sig att sköta om den och se till att ingen obehörig kom in.

De andra var redan där. Så fort de slutat skolan för dagen gick de dit, det var en vana sedan flera år, och även om man hade annat att göra senare ville man i alla fall säga hej till vännerna.

Ismet och Nettan satt vid det låga bordet på manchesterkuddar och spelade schack. Båda hade just lärt sig spelet men det var Nettan som hade anlag och Ismet förlorade varje parti, något som han bara tog med ett leende. Gänget var hans riktiga vänner, och till dem förlorade han gärna i vartenda tänkbart spel.

Gilbert satt och kämpade sig igenom en äventyrsbok som kallades lättläsningbok. Den hade stor stil och enkelt språk. Han hade läs- och skrivsvårigheter och orden trasslade in sig när han skulle läsa, och när han skulle skriva tappade han bokstäver och ibland flera stavelser, men han trälade envist vidare för att försöka besegra handikappet. Tidigare hade en fårskallig lärare i skolan drivit med honom och kallat honom dum ända tills Tords pappa hade gått till rektorsexpeditionen och slagit näven i bordet, och med tanke på hans hetsiga humör måste det ha gått vilt till. Gilbert flyttades till en annan klass, men sedan dess avskydde han skolan och gick dit med stor motvilja. Läraren hade tryckt ner hans självkänsla så mycket att han alltid hade skamkänslor när han blev efter i skolarbetet. Det var bara med Betong-Rosorna som han kände sig som den han tyckte att han var, och inte alls dum eller bakom.

Gottegrisen Klattas satt bekvämt tillbakalutad i en av de säckfåtöljer som var en gåva från Tords pappa. De var fyllda med små kulor som skulle forma sig efter kroppen, men pappan hade funnit att vuxna hade fel sorts kroppar och hade gormat om IKEA som ett rövarföretag och låtit sonen ta hand om det misslyckade köpet. Klattas hade lagt upp ett förråd av godis bredvid sig så att han inte plötsligt skulle avlida av svält. Sega ormar i olika färger slingrade mellan gröna grodor och chokladpuffar, lakritsremmarna var utrullade medan kolaremmarna fortfarande bestod av rullar och fingrarna grävde lystet i en öppnad påse non-stop.

- Tord, kom och smaka den här sortens nya non-stop. Den är en sensation. Ett under. Ett mirakel.

- Jag är inte hungrig, svarade Tord.

- Hungrig? utbrast Klattas häpet. Det räcker med ett svagt sug i magen och det har man ju för jämnan. Eller ta en tugga på den här gula skumcigarren. En enda tugga och man är inte samma människa längre. Vill du höra änglar sjunga så smaka på citronkolan. Man trodde inte det var möjligt att tillverka sådana, men för Forsbergs konfektyrfabrik tycks inte finnas några hinder.

Tord brydde sig inte om att lyssna till vännens utgjutelser om det älskade godiset. Själv kunde han äta det någon gång, men han saknade det aldrig.

- Jag träffade en ruskig typ för en stund sedan, sa han.

Han berättade om mannen som velat krossa honom som ölflaskorna och gänget lyssnade intensivt. Det som hände en av dem hände alla, och när han berättat färdigt sa Gilbert allvarligt:

- Rör han dig får han med mig att göra!

Han menade vad han sa. Gilbert var stor för sin ålder, och när det gällde gänget och särskilt idolen Tord var han helt utan rädsla. Han skulle ha gått till storms mot en

grupp dreglande tigrar om de hotade honom eller vem som helst av Betong-Rosorna.

- Det är underligt vilka läskprickar vi har fått i Tinglunda på sistone, menade Nettan. Man undrar var de kommer ifrån. Flyter dom upp ur kloakerna? Man skulle kunna ha dom till statister i äckelfilmerna som en del killar hyr på video.

- Dom flesta är bra, invände Ismet. Man kan inte dra alla över samma hårspänne.

Eftersom Sverige var hans nya fosterland ville han helst bara se det ljusa där. Han visste av erfarenhet att det fanns mycket som inte var så trevligt, men han föredrog att försöka glömma det. De stirrade på honom och han förstod att han sagt något fel.

- Heter det inte så? Dra över samma hårspänne?

- Jaså, nu förstår jag, svarade Tord. Dra över samma kam, heter det. Jag har aldrig fattat riktigt vad det betyder. Det var en annan sak också som mamma berättade om en gammal dam som jag känner lite.

De fick höra den historien också, och de blev tankfulla när Tord beskrev den statliga kontrollstyrelsens krav på åttahundrafemtio kronor. Klattas lät en lång, röd orm ringla ner i halsen och anmärkte:

- Det luktar skoj och bedrägeri. Precis som när Ljusdals sötsaksfabrik påstod att deras geléhallon smakade utsökt. Det gjorde dom inte alls. Rena sågspånet om ni vill höra min ärliga mening. Jag tänkte anmäla dom för polisen, men man har ju sitt goda hjärta.

- Snaskjohan! utbrast Nettan. Kan du inte tänka på annat än geléhallon och kola?

- Jodå. På choklad och Loranga också. Jag har ett mycket brett register. För att inte tala om skumtoppar.

Gilbert hostade som han gjorde när han ville säga något men inte var riktigt säker på att det hörde till saken. Tord

som visste om vännens svårigheter uppmuntrade honom:

- Tycker du också att det luktar skoj?

Gilbert nickade och hostade igen.

- Mamma har en moster i Tinglunda. Ni vet. Dom träffas inte ofta men hon var hemma hos oss i går. Det var nåt recept hon ville ha.

- Det förstår jag, sa Tord. Din mamma lagar härlig mat.

Gilbert lyste upp och nickade instämmande igen.

- Mammans moster kan knappt gå längre. Jag hörde hur hon berättade för mamma att hon hade fått betala nästan tusen kronor till Försäkringskassan. Det var nån ny avgift. Hon hade inte haft råd, men då sa gubben som var hemma hos henne att då skulle hennes namn strykas överallt. Hon skulle inte kunna få nån hemhjälp mer. Så hon betalade. Hon måste ju ha städhjälp ibland.

- Luktar skoj som gammal ost, sa Ismet.

- Det finns värre saker, menade Nettan. Ett par hundra hit och en tusenlapp dit, vad spelar det för roll? I tidningarna läser man ju varenda dag om folk som snor till sig miljoner.

- Det handlar inte bara om pengar, svarade Tord.

Mamma sa att den här fru Krantz måste be om anstånd med att betala och att hon skämdes väldigt för det. Jag menar, det kan inte vara kul för en som bara har pensionen att liksom behöva tigga mat. Det har hon nog inte behövt göra på många år.

Nettan blev lite blank i ögonen och gav honom en hastig klapp på kinden.

- Tar tillbaka. Det är ett skoj utan like. I Tinglunda ska ingen behöva tigga käk. Inte ens hundarna gör det. Dom mopsar vi har i vår uppgång är så tjocka att dom rullar fram.

Ismet tittade på Tord med sina mörka ögon. Han hade på känn vad vännen skulle säga men frågade ändå:

- Har du någon idé?

Tord hade suttit stilla en stund och det passade inte hans energiska väsen. Läsa det som intresserade honom kunde han göra i timmar, men annars måste han röra på sig för att bli av med något av den energi som lagrades i hans magra kropp.

- Skojaren ska avslöjas. Och det är ett klart fall för Betong-Rosorna!

2

Jupitervägen låg i ett lite avsides område i Tinglunda där alla gatorna hade fått namn efter himlakroppar. Intill Jupitervägen hittade man Saturnus gränd, Plutovägen, Venuslängan, Marsbrinken och Polstjärnebacken. Barnen som måste tala om att de bodde på Plutovägen uppskattade inte alls planeten eftersom de alltid fick håfulla uppmaningar att gå hem till Musse Pigg.

Tinglunda var byggt i etapper och det visade sig i områdenas olika karaktärer. På sina håll var husen dåligt byggda från början med usla planlösningar och billigast tänkbara material. Där hade byggbolagen för länge sedan gett upp kampen och låtit det förslummas. Jupitervägen låg i ett mellanområde som hölls efter någorlunda, men inte heller mer. Hyresgästerna fick böna och be om reparationer och gråta sig till ett nytt kylskåp, men det var ändå inte kalla handen som i de områden som man såg som förlustobjekt och där hyresgästen kunde gråta blod och inget hände. Tinglunda hade setts som ett stort experiment en gång i tiden, och då och då gjorde tidningarna reportage om "hur det blev" och ju yngre den var som skrev, ju mer vrede öste man över hela Tinglunda. Betong-Rosorna begrep det inte. Det här var deras hem, här trivdes de och här skulle de stanna. Visst fanns det olägenheter, men som Tord sa, om man bara ville ha lugn och ro fick man väl bosätta sig på landet bland grisar och kor. "Det räcker så väl med dom grisar vi har i Tinglunda", menade Nettan.

Det var ett låghus på tre våningar och Krantz bodde högst upp utan hiss. Klattas grumsade över att behöva gå

tre hela trappor till fots. Han ansåg att det kunde hans vackra, runda mage ta skada av. Det var fru Krantz som öppnade och hon tittade frågande på dem. Tord bockade, eftersom han visste att äldre människor uppskattade en och annan bugning.

- Jag är Tord Granholm. Känner fru Krantz inte igen mig? Hon kisade över glasögonen och rynkade sin redan rynkiga panna.

- Jag tycker att jag har sett dig, men...

- Min mamma arbetar på Larssons Livs nere i centrum. Marianne Granholm.

- Å, nu vet jag! Den rara människan. Du tog hem mina kassar en gång, eller hur?

- Ja. Skulle vi kunna få tala med fru Krantz?

- Ja... det går väl för sig men... ni är ju så många och jag tror inte att Arne skulle...

- Vi är alla av den sorten som bär hem kassar, försäkrade Nettan med sitt ljuvaste leende.

- Jaså? Bevars väl, finns det såna än? Kom in då, men det är inte städlat. Jag kände mig lite trött i dag.

När de kom in i lägenheten var det som att beträda ett dockskåp. Allt var skinande blankt och i så pedantisk ordning att Nettan omedelbart tog av sig skorna för att inte smutsa ner och de andra följde genast exemplet.

- Om man ändå hade så här ostädlat, mumlade hon. Hos oss ser det ut som om blixten slagit ner efter en stund fast mamma och jag har gjort vårt bästa för att röja upp. Mina brorsor... dom skulle helst bo i en stia. Var har fru Krantz fått tag på ett sånt fint putsmedel?

- Men säg tant! utropade hon. Fru Krantz låter som nån från socialvården.

Plötsligt fick hon tårar i ögonen när hon tänkte på vad hon sagt och ropade mot sovrummet:

- Arne! Vi har fått besök.

De hörde ett grymtande och så kom en man ut, klädd i nerkippade tofflor, gamla pösiga byxor och en smårutig undertröja av ett grovt material som ingen av dem sett tidigare. Han hade grått, småstubbigt hår, infallna kinder och löständer som glappade när han talade, men hans ögon var snälla och även om rösten var gubbpipig så var den vänlig.

- Vad i all världen gör det uppväxande släktet här? undrade han leende. Hade jag vetat det skulle jag ha tagit på mig bröllopsfracken.

- Jag har ingenting att bjuda på, beklagade sig fru Krantz. Jag köper så sällan bullar eller sånt numera.

- Jaså? invände den oförbätterlige Klattas. Inte ens en liten kaka att servera till något bubbligt i glasen? Pommac är en utmärkt uppfinning som...

- Klattas! morrade Nettan.

- Jag förstår. Kaka och Pommac är inte aktuellt. Vi låter det anstå till varmare dagar. Men en liten chokladbit kanske i alla fall skulle... Nähej, inte det heller. Betrakta det sagda som osagt.

På hennes uppmaning satte de sig försiktigt på de stoppade stolar som omgav ett runt bord av mässing som var hamrat till ett knottrigt mönster. Paret Krantz satte sig i soffan och den stod i rät linje mot en TV av äldre modell som troligen bara återgav det svartvita.

- Vad ville ni oss? frågade fru Krantz.

När hon satt sig i soffan blev hon så liten att det såg ut som om hon sjönk ner bland fjädrarna. Hennes hår var slätt och vitt och kammat tätt intill skulten.

- Jo, sa Tord, jag hörde av mamma att ni hade fått betala en massa pengar till en kontrollör av nåt slag. Åttahundrafemtio kronor.

Mannens lilla leende stelnade och hon gav till ett förskräckt utrop.

- Herregud! Är vår skam ute i hela Tinglunda? Då kan jag aldrig visa mig för folk mer.

- Inte jag heller, instämde han. Då lägger jag mig hellre här på soffan och dör. Man har ju inte långt kvar i alla fall. Ingen ska peka finger åt Arne Krantz inte!

- Inte alls! försäkrade Tord snabbt. Det var bara som mamma nämnde för mig. Ingen annan vet något. Det är alldeles säkert. Mamma är inte den som pratar om sånt som hon inte ska prata om.

- Och vi räknas inte, inföll Nettan. Vi är som luften liksom. Vi bara finns men syns eller hörs inte.

Gilbert hade inte sagt något, men det brukade han inte heller göra när gänget talade med någon han inte kände. Han lyssnade och tyckte som alltid att det Tord sa var riktigt och klokt och väl övertänkt, men han var inte det minsta avundsjuk. Han var som han var, och Tord var som han var.

- Att behöva kritsa mat vid våra år, sa mannen bittert. Det var som under depressionen på trettioalet. Inget jobb hade man och då fick man försöka beveka handelsman om att få köpa det nödvändigaste och betala när man fick ett påhugg någonstans. Minns du, Alma?

- Tala inte om det! Inte vill jag minnas sånt.

De satt tysta en stund och Nettan kunde se att deras minnen var plågsamma.

- Hur länge har ni varit gifta? frågade hon.

- I sextioett år, svarade hon stilla.

- Sextioett år! upprepade Nettan häpet. Kan man vara gift så länge? Jag menar...

- Vi förstår vad du menar, svarade han och lite av leendet återvände. I dag gifter sig folk ena dan och skiljer sig den nästa, bara för ett litet gräl. Dom tror att grälet betyder att allt är slut, och att det inte finns nån kärlek mer och att det inte lönar sig att kämpa. På vår tid klarade man